

Анотація

Білоус Ю.О. Територіальна структура загальноосвітнього простору: суспільно-географічні аспекти та оцінка якості знань (на прикладі Чернівецької області). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 10 «Природничі науки» за спеціальністю 103 «Науки про Землю». – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, 2021.

Представлене дисертаційне дослідження розкриває особливості територіальної структури загальноосвітнього простору Чернівецької області. Дослідження здійснене по відношенню до антропогенних об'єктів і процесів у геосферах, а саме соціальної сфери у просторовому вимірі соціогеосфери, як сфери соціального життя, де реалізуються соціальні потреби та інтереси соціальних груп і спільнот.

Наразі відбуваються значні перетворення в загальноосвітньому просторі як складовій соціального простору, які проходять паралельно з впровадженням реформи децентралізації. Ці зміни найбільш доцільно аналізувати на рівні найнижчих одиниць адміністративно-територіального устрою – територіальних громад, що потребує географічного дослідження. Чернівецька область вирізняється диспропорціями у плані природного, соціального, економічного та культурного середовища, саме тому в даному регіоні ці зміни є особливо відчутними, що і зумовлює актуальність теми дослідження.

У першому розділі дисертації розкрито теоретико-методологічні основи дослідження загальноосвітнього простору. Розглянуто суспільно-географічні підходи до вивчення загальноосвітнього простору та виділено основні його складові. Загальноосвітній простір пропонуємо визначати як територію на якій функціонують, здійснюють організацію загальноосвітнього процесу та взаємодіють між собою заклади загальної середньої освіти різних типів та форм, а також учасники освітнього процесу, що забезпечують

реалізацію освітньої діяльності. У даному розділі представлено теоретико-методологічні основи та розроблено алгоритм дослідження територіальної структури загальноосвітнього простору обласного регіону, який складається з 5 етапів: підготовчий (формування ідеї, ознайомлення з понятійно-категоріальним апаратом); інформаційний (опрацювання статистичного матеріалу та отримання масиву репрезентативної інформації про загальноосвітній простір обласного регіону); аналітичний (аналіз інформації, виявлення закономірностей розвитку загальноосвітнього простору на регіональному рівні); практичний (виявлення проблем та розробка рекомендацій розвитку загальноосвітнього простору області); впроваджувальний (подання результатів для їх подальшого використання при удосконаленні загальноосвітнього простору Чернівецької області). Запропоновано математичну модель визначення рівня знань випускників на основі набраних тестових балів ЗНО з усіх предметів.

У другому розділі здійснено виявлення чинників розвитку загальноосвітнього простору Чернівецької області, а також проведено кореляційний аналіз взаємодії чинників та рівня знань випускників закладів загальної середньої освіти. При проведенні кореляційного аналізу, всі чинники було виділено в 4 групи: природно-географічні; соціально-економічні, демографічні та внутрішньоосвітні. Визначено, що найбільший вплив на формування рівня знань учнів мають економічні та внутрішньоосвітні чинники. Також визначено місце Чернівецької області у формуванні загальноосвітнього простору України.

У третьому розділі проведено суспільно-географічний аналіз складових загальноосвітнього простору, до яких ми відносимо учасників загальноосвітнього процесу, якість надання освітніх послуг, територіальне розміщення закладів загальної середньої освіти та рівень знань випускників. Опрацювавши значну кількість статистичної інформації по кожному населеному пункті та закладі загальної середньої освіти, проаналізовано кількісні і якісні показники функціонування загальноосвітнього простору

Чернівецької області в розрізі одиниць нового адміністративно-територіального устрою, а також на основі результатів ЗНО простежено територіальні відміни рівня знань випускників закладів загальної середньої освіти Чернівецької області. На основі опрацьованих статистичних даних розроблено ряд картографічних моделей, що відображають диференціацію основних показників загальноосвітнього простору.

У четвертому розділі, за допомогою SWOT- та PEST-аналізів виявлено проблеми розвитку загальноосвітнього простору Чернівецької області та запропоновано шляхи оптимізації загальноосвітнього простору, а також напрями його подальшого розвитку. Власне виділено загальноосвітні округи, створено перспективний план реорганізації мережі загальної середньої освіти Чернівецької області, шляхом створення опорних закладів та їх філій. Здійснено типізацію адміністративних одиниць Чернівецької області за складовими загальноосвітнього простору, що дало змогу простежити територіальні відміни у формуванні рівня розвитку освітнього простору. Загалом найкраще загальноосвітній простір розвинений в місті Чернівці, а також громадах що були створені навколо районних центрів.

Наукова новизна проведеного дослідження, полягає у виявленні елементів сучасної територіальної структури, проведенні суспільно-географічного аналізу територіальної диференціації рівня знань учнів із різних предметів, та розробленні шляхів оптимізації загальноосвітнього простору Чернівецької області. *Уперше* проаналізовано кількісні і якісні показники функціонування загальноосвітнього простору; виявлено та оцінено вплив географічних чинників на формування рівня знань випускників закладів загальної середньої освіти; здійснено аналіз територіальної диференціації рівня знань випускників закладів загальної середньої освіти Чернівецької області; проведено кластерний аналіз для адміністративних одиниць обласного регіону за показниками рівня розвитку загальноосвітнього простору Чернівецької області, на основі чого здійснено типізацію територіальних громадах області та виявлено території з низьким

рівнем розвитку загальноосвітнього простору; розроблено серію картографічних моделей, що відображають диференціацію основних показників загальноосвітнього простору. *Удосконалено* існуючі підходи до вивчення організації загальноосвітнього простору обласного регіону.

Практичне значення полягає у використанні результатів дослідження при реформуванні загальноосвітнього простору на регіональному рівні. Сформовані в дисертаційній роботі теоретико-методологічні та практичні підходи можуть бути використані в органах місцевого самоврядування, в тому числі і Департаментом освіти і науки Чернівецької обласної державної адміністрації, районними відділами освіти та управліннями освіти територіальних громад.

У дисертації сформульовані теоретико-методологічні положення та отримані практичні результати, що в сукупності вирішують важливу науково-прикладну проблему – географічне обґрунтування перспектив розвитку загальноосвітнього простору Чернівецької області.

Ключові слова: територіальна організація, суспільна організація, соціогеосфера, освітній простір, загальноосвітній простір, загальноосвітній комплекс, навчальний заклад, заклад загальної середньої освіти, зовнішнє незалежне оцінювання, рівень знань, якість знань.

Список публікацій здобувача

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Костащук І., Білоус Ю. Суспільно-географічні аспекти формування якості знань учнів у Чернівецькій області. *Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. Географія*. Чернівці, 2015. Вип. 744-745. С. 145-148. URL:

[http://geo.chnu.edu.ua/res//geo/1/visnuk/visnyk_chnu%20744-745%20\(2015\).pdf](http://geo.chnu.edu.ua/res//geo/1/visnuk/visnyk_chnu%20744-745%20(2015).pdf)

(*Особистий внесок автора: простежено особливості формування та територіальних відмін якості знань учнів Чернівецької області*).

2. Костащук І.І., Білоус Ю.О., Миколаюк А.О., Микитюк В.В. Соціально-економічні диспропорції об'єднаних територіальних громад Чернівецької області: суспільно-географічний аналіз. *Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. Географія*. Чернівці, 2017. Вип. 785. С. 64-71. URL:

[http://geo.chnu.edu.ua/res//geo/1/visnuk/visnyk_chnu%20785%20\(2017\).PDF](http://geo.chnu.edu.ua/res//geo/1/visnuk/visnyk_chnu%20785%20(2017).PDF)

(*Особистий внесок автора: простежено диспропорції розвитку освітнього простору Чернівецької області*).

3. Kostaschuk Ivan, Bilous Yurii, Navolskyi Vladyslav. Geopolitical aspects for the development of a transboundary multi-religious ethnocontact region. *EUREKA: Social and Humanities*. Tallinn, 2018. Vol.6 (18). P. 39-49. URL:

<http://eu-jr.eu/social/article/view/811> (*Особистий внесок автора: встановлено*

роль освітнього простору у формуванні геополітичного розвитку транскордонного, поліконфесійного та етноконтактного регіону).

4. Заячук М. Д., Білоус Ю.О. Територіальні відміни рівня знань випускників закладів загальної середньої освіти. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Географічні науки*. Херсон, 2019. Вип. 11. С. 31-38. URL:

<https://gj.journal.kspu.edu/index.php/gj/article/view/270/262> (*Особистий внесок*

автора: виявлено територіальні відміни формування знань учнів за результатами ЗНО з різних предметів).

5. Bilous Jurii. Optimization of the network of general secondary education institutions in the conditions of decentralization: geographical aspect. *Часопис соціально-економічної географії*. Харків, 2020. Вип. 28. С. 64–70. URL: <https://periodicals.karazin.ua/socecongeo/article/view/15996/14788>

6. Bilous Yurii. Social and geographical features of the formation of the intellectual potential of Chernivtsi oblast. *Часопис соціально-економічної географії*. Харків, 2020. Вип. 29. С. 90-98. URL: <https://periodicals.karazin.ua/socecongeo/article/view/16989/15658>

7. Bilous Y. Socio-geographical aspects of formation of the general educational complex of regions of Ukraine. *Journal of Education, Health and Sport*. Torun, 2021. Vol 11. № 03. P. 42-50. URL: <https://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/JEHS/article/view/JEHS.2021.11.03.00>

5

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Костащук І.І., Білоус Ю.О. Суспільно-географічні аспекти територіальних відмін якості знань учнів у Чернівецькій області. *Україна і світ: суспільно-географічні виміри* : зб. праць всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів і студентів, присвяченої 200-літтю від народження Тараса Шевченка, м. Львів, 26-28 лютого 2014 р. Львів: «Простір М», 2014. С. 312-316. (Особистий внесок автора: простежено територіальні відміни якості знань учнів у Чернівецькій області).

2. Костащук І.І., Білоус Ю.О. Суспільно-географічні чинники, що впливають на якість знань учнів (на прикладі Чернівецької області). *Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика* : Матеріали міжнар. науково-практ. конф. присвяч. 25-річчю створення каф. географії України та регіоналістики і 80-річчю з дня народж.

проф. Ярослава Івановича Жупанського, м. Чернівці, 9-11 жовтня 2014 р. Чернівці: Видавничий дім «Родовід», 2014. С. 127-128 (*Особистий внесок автора: обґрунтовано основні суспільно-географічні чинники, що визначають якість знань випускників за результатами анкетування*).

3. Білоус Ю.О., Костащук І.І., Заблотовська Н.В. Суспільно-географічні аспекти формування якості знань учнів у Чернівецькій області (на матеріалах зовнішнього незалежного оцінювання). *Географія. Екологія. Туризм: теорія, методологія, практика* : Матер. міжнар.-ї наук.-практ.-ї конф., присвяченої 25-річчю географічного факультету Тернопільського нац-го педаг-го ун-ту ім. Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, 21-23 травня 2015 р. Тернопіль: СМП «Тайп», 2015. С. 207-208. (*Особистий внесок автора: виявлено основні чинники формування якості знань учнів*).

4. Білоус Ю. О. Територіальні особливості формування мережі загальноосвітніх закладів Чернівецької області. *Географія в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка: 85 років - досягнення та перспективи (GTSNU)* : матеріали міжнар. науково-практ. конф., присвяченої 85-річчю географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, 30-31 березня 2018 р. К. : Прінт-Сервіс, 2018. С. 302-304. URL: https://geo.knu.ua/images/doc_file/navch_lit/Zbirmik_GEO-85.pdf

5. Заячук М.Д., Білоус Ю.О. Типізація адміністративних одиниць Чернівецької області за якістю знань учнів (на матеріалах ЗНО 2016 та 2017 років). *Географічна наука та освіта: від констатації до конструктивізму* : Зб. наук. праць міжнар. конф., присвяч. 100-річчю Національної академії наук України, м. Київ, 28-29 вересня 2018 р. К., 2018. С. 215-216. URL: <https://igu.org.ua/sites/default/files/pdf-text/conf-igu-2018-const.pdf> (*Особистий внесок автора: проведено типізацію районів Чернівецької області за рівнем знань учнів*).

6. Костащук І. І., Білоус Ю. О. Науковий підхід у викладанні географії як інструмент підвищення якості знань учнів. *Регіональні проблеми України:*

географічний аналіз та пошук шляхів вирішення : матеріали VIII Всеукраїнської науково-практ. конф. (з міжнародною участю), м. Херсон, 3-4 жовтня 2019 р. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 138-140.

URL:

<http://ekhsuir.kspu.edu/xmlui/bitstream/handle/123456789/9396/%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8%202019.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=138> (Особистий

внесок автора: встановлено важливість використання наукового підходу при викладанні географії та формуванні рівня знань учнів).

7. Білоус Ю.О. Територіальна організація закладів позашкільної освіти Чернівецької області. *Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика* : Матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Чернівці, 7-9 травня 2020 р.. Чернівці: Видавничо-полігр. підпр. «МІСТО», 2020. С 159-162. URL: <http://geo.chnu.edu.ua/res//geo/1/konfer/tezu%2007-09.05.2020.pdf>

Abstract

Bilous Y.O. Territorial structure of general education space: socio-geographical aspects and assessment of knowledge quality (on the example of Chernivtsi region). - Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the doctor of philosophy in the field of knowledge 10 "Natural sciences" on a specialty 103 "Earth sciences". - Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2021.

The presented dissertation research reveals the peculiarities of the territorial structure of the general educational space of Chernivtsi region. The research is carried out in relation to anthropogenic objects and processes in geospheres, namely the social sphere in the spatial dimension of the sociogeosphere, as a sphere of social life, where the social needs and interests of social groups and communities are realized.

Currently, significant transformations are taking place in the general education space as a component of the social space, which are taking place in parallel with the implementation of decentralization reform. These changes are most appropriate to analyze at the level of the lowest units of administrative-territorial organization - territorial communities, which requires geographical research. Chernivtsi region is characterized by disparities in terms of natural, social, economic and cultural environment, which is why in this region these changes are particularly noticeable, which determines the relevance of the research topic.

The first section of the dissertation reveals the theoretical and methodological foundations of the study of general education space. Socio-geographical approaches to the study of general education space are considered and its main components are highlighted. We propose to define the general education space as the territory in which general secondary education institutions of various types and forms, as well as participants in the educational process that ensure the implementation of educational activities, operate, organize the general

educational process and interact with each other. This section presents the theoretical and methodological foundations and developed an algorithm for studying the territorial structure of the educational space of the regional region, which consists of 5 stages: preparatory (idea formation, acquaintance with the conceptual and categorical apparatus); information (processing of statistical material and obtaining an array of representative information about the general educational space of the regional region); analytical (information analysis, identification of patterns of development of general education space at the regional level); practical (identification of problems and development of recommendations for the development of the general education space of the region); introductory (submission of results for their further use in improving the general educational space of Chernivtsi region). The mathematical model of definition of a level of knowledge of graduates on the basis of the typed test points of External Independent Evaluation on all subjects is offered.

The second section identifies the factors of development of the general education space of Chernivtsi region, as well as a correlation analysis of the interaction of factors and the level of knowledge of graduates of general secondary education. During the correlation analysis, all factors were divided into 4 groups: natural and geographical; socio-economic, demographic and internal education. It is determined that the greatest influence on the formation of students' knowledge has economic and internal educational factors. The place of Chernivtsi region in the formation of the general educational space of Ukraine is also determined.

In the third section, a socio-geographical analysis of the components of the general educational space, which includes participants in the general educational process, the quality of educational services, the location of general secondary education and the level of knowledge of graduates. Having processed a significant amount of statistical information on each settlement and general secondary education institution, the quantitative and qualitative indicators of the functioning of the general education space of Chernivtsi region in terms of units of the new administrative-territorial structure were analyzed. Chernivtsi region. Based on the

processed statistical data, a number of cartographic models have been developed that reflect the differentiation of the main indicators of the general education space.

In the fourth section, with the help of SWOT and PEST-analyzes, the problems of development of the general education space of Chernivtsi region are revealed and the ways of optimization of the general educational space, as well as the directions of its further development are suggested. The general education districts have been singled out, a long-term plan for the reorganization of the general secondary education network of Chernivtsi region has been created by creating support institutions and their branches. The administrative units of Chernivtsi region were typified according to the components of the general education space, which made it possible to trace the territorial differences in the formation of the level of development of the educational space. In general, the best general education space is developed in the city of Chernivtsi, as well as in the communities that were created around the district centers.

The scientific novelty of the study is to identify elements of modern territorial structure, socio-geographical analysis of territorial differentiation of students' knowledge of different subjects, and developing ways to optimize the educational space of Chernivtsi region. For the first time, quantitative and qualitative indicators of the functioning of the general education space were analyzed; identified and assessed the impact of geographical factors on the formation of the level of knowledge of graduates of general secondary education; the analysis of territorial differentiation of the level of knowledge of graduates of general secondary education institutions of Chernivtsi region is carried out; cluster analysis was carried out for the administrative units of the regional region according to the indicators of the level of development of the general educational space of Chernivtsi region, on the basis of which the territorial communities of the region were typified and areas with a low level of general educational space development were identified; a series of cartographic models has been developed that reflect the differentiation of the main indicators of the general educational

space. The existing approaches to the study of the organization of the general educational space of the regional region have been improved.

The practical significance lies in the use of research results in reforming the general education space at the regional level. Theoretical-methodological and practical approaches formed in the dissertation can be used in local governments, including the Department of Education and Science of the Chernivtsi Regional State Administration, district education departments and education departments of territorial communities.

The dissertation formulates theoretical and methodological provisions and obtained practical results that together solve an important scientific and applied problem - the geographical justification of the prospects for the development of the educational space of Chernivtsi region.

Key words: territorial organization, social organization, sociogeosphere, educational space, general educational space, general educational complex, educational institution, general secondary education institution, external independent assessment, level of knowledge, quality of knowledge.

List of applicant's publications

Scientific works in which the main scientific results of the dissertation are published:

1. Kostaschuk I., Bilous Y. Socio-geographic aspects of quality of knowledge of students in the Chernivtsi region. *Scientific Herald of Chernivtsy University : collection of scientific papers. Geography. Chernivtsy, 2015. Is. 744-745, P. 145-148. URL:*

[http://geo.chnu.edu.ua/res//geo/1/visnuk/visnyk_chnu%20744-745%20\(2015\).pdf](http://geo.chnu.edu.ua/res//geo/1/visnuk/visnyk_chnu%20744-745%20(2015).pdf)

(Personal contribution of the author: features of formation and territorial differences of quality of knowledge of pupils of the Chernivtsi region are traced).

2. Kostaschuk I.I., Bilous Y.O., Mykolaiuk A.O., Mykytiuk V.V. Socio-economic disparities of merged territorial communities of Chernivtsi region: social and geographical analysis. *Scientific Herald of Chernivtsi University : collection of scientific papers. Geography. Chernivtsi, 2017. Is. 785. P. 64-71. URL:*

[http://geo.chnu.edu.ua/res//geo/1/visnuk/visnyk_chnu%20785%20\(2017\).PDF](http://geo.chnu.edu.ua/res//geo/1/visnuk/visnyk_chnu%20785%20(2017).PDF)

(Personal contribution of the author: disproportions of development of educational space of Chernivtsi region are traced).

3. Kostaschuk Ivan, Bilous Yurii, Navolskyi Vladyslav. Geopolitical aspects for the development of a transboundary multi-religious ethnocontact region. *EUREKA: Social and Humanities. Tallinn, 2018. Vol.6 (18). P. 39-49. URL:*

<http://eu-jr.eu/social/article/view/811> *(Personal contribution of the author: the role*

of educational space in the formation of geopolitical development of cross-border, multi-religious and ethno-contact region is established).

4. Zayachuk M.D., Bilous Y.O. Territorial differences of knowledge level of graduates of general secondary education. *Scientific bulletin of Kherson state university. Series: Geographical sciences. Kherson, 2019. Is. 11. P. 31-38. URL:*

<https://gj.journal.kspu.edu/index.php/gj/article/view/270/262>

(Personal contribution of the author: revealed territorial differences in the formation of students' knowledge based on the results of external evaluation in various subjects).

5. Bilous Jurii. Optimization of the network of general secondary education institutions in the conditions of decentralization: geographical aspect. *Human Geography Journal*. Kharkiv, 2020. Is. 28. P. 64–70. URL: <https://periodicals.karazin.ua/socecongeo/article/view/15996/14788>

6. Bilous Y. Social and geographical features of the formation of the intellectual potential of Chernivtsi oblast. *Human Geography Journal*. Kharkiv, 2020. Is. 29. P. 90-98. URL: <https://periodicals.karazin.ua/socecongeo/article/view/16989/15658>

7. Bilous Y. Socio-geographical aspects of formation of the general educational complex of regions of Ukraine. *Journal of Education, Health and Sport*. Torun, 2021. Vol 11. № 03. P. 42-50. URL: <https://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/JEHS/article/view/JEHS.2021.11.03.005>

5

Scientific works that certify the approbation of the dissertation materials:

1. Kostashchuk I.I, Bilous Y.O Socio-geographical aspects of territorial differences in the quality of students' knowledge in Chernivtsi region. *Ukraine and the world: socio-geographical dimensions*: coll. Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical conference of young scientists, graduate students and students, dedicated to the 200th anniversary of the birth of Taras Shevchenko, Lviv, February 26-28, 2014. Lviv: "Space M", 2014. P. 312-316. (*Personal contribution of the author: territorial differences in the quality of students' knowledge in Chernivtsi region are traced*).

2. Kostashchuk I.I., Bilous Y.O. Socio-geographical factors influencing the quality of students' knowledge (on the example of Chernivtsi region). *Geography, cartography, geographical education: history, methodology, practice*: International materials. scientific practice. conf. dedicate 25th anniversary of the cafe. geography of Ukraine and regional studies and the 80th anniversary of his birth. prof. Yaroslav Ivanovich Zhupansky, Chernivtsi, October 9-11, 2014. Chernivtsi: Rodovid Publishing House, 2014. P. 127-128

(Personal contribution of the author: the main socio-geographical factors that determine the quality of knowledge of graduates based on the results of the questionnaire are substantiated).

3. Bilous Y.O., Kostashchuk I.I., Zablotskaya N.V. Socio-geographical aspects of forming the quality of students' knowledge in Chernivtsi region (on the materials of external independent assessment). *Geography. Ecology. Tourism: theory, methodology, practice*: Mater. International scientific-practical conference dedicated to the 25th anniversary of the Faculty of Geography of Ternopil National Pedagogical University. Volodymyr Hnatyuk, Ternopil, May 21-23, 2015. Ternopil: SMP "Type", 2015. P. 207-208. *(Personal contribution of the author: the main factors of formation of quality of knowledge of pupils are revealed).*

4. Bilous Y.O. Territorial features of the formation of the network of secondary schools of Chernivtsi region. *Geography at the Taras Shevchenko National University of Kyiv: 85 years - achievements and prospects (GTSNU)*: materials intern. scientific practice. conference dedicated to the 85th anniversary of the Faculty of Geography of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, March 30-31, 2018. K. : Print-Service, 2018. P. 302-304. URL: https://geo.knu.ua/images/doc_file/navch_lit/Zbirnik_GEO-85.pdf5.

5. Zayachuk M.D. Bilous Y.O. Typization of the administrative units of the Chernivtsi region on the quality of students' knowledge (on materials of the external testing of 2016 and 2017). *Geographical science and education: from statement to constructivism* : Collected papers international conference, dedicated to the 100th anniversary of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, 28-29 September, 2018. K., 2018. P. 215-216. URL: <https://igu.org.ua/sites/default/files/pdf-text/conf-igu-2018-const.pdf> *(Personal contribution of the author: typification of districts of Chernivtsi region according to the level of knowledge of students).*

6. Kostashchuk I.I., Bilous Y.O. Scientific approach in teaching geography as a tool to improve the quality of students' knowledge. *Regional problems of Ukraine: geographical analysis and search for solutions*: materials of the VIII All-

Ukrainian scientific practice. conf. (with international participation), Kherson, October 3-4, 2019. Kherson: Helvetica Publishing House, 2019. P. 138-140. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/xmlui/bitstream/handle/123456789/9396/%D0%A0%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8%202019.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=138>

(Personal contribution of the author: the importance of using a scientific approach in teaching geography and forming the level of knowledge of students).

7. Bilous Y.O. Territorial organization of out-of-school educational institutions of Chernivtsi region. *Geography, cartography, geographical education: history, methodology, practice: International materials. scientific practice. conf., Chernivtsi, May 7-9, 2020. Chernivtsi: Publishing and Polygraphy. support "CITY", 2020. pp. 159-162.*

URL: <http://geo.chnu.edu.ua/res//geo/1/konfer/tezu%2007-09.05.2020.pdf>